

MARKO POLO – SVJETSKI PUTNIK

Ivan Peklić

Gimnazija Ivana Zakmardija Dijankovečkoga, Križevci
ivan.peklic@kc.t-com.hr

Primljeno: 30. listopada 2010.

U svojem članku želim prikazati život i djelo Marka Pola, ali i ponuditi nastavnicima pripremu nastavne jedinice. U uvodnom dijelu nastoji se odgovoriti na pitanje zašto ljudi putuju? Također se želi naglasiti važnost putovanja u ljudskoj povijesti od paleolitika do današnjih dana. U drugom dijelu članka prikazani su život i putovanja Marka Pola. U trećem dijelu ukratko su obrađena ona književna i umjetnička djela koja su bila inspirirana bilo njegovim životom bilo njegov knjigom Milion. Četvrti dio je prijedlog pripreme nastavnog sata koji se može izvesti samostalno ili u sklopu nastavne cjeline »Velika geografska otkrića«.

Ključne riječi: Marko Polo, Milion, putovanja, Kublaj kan, Kina

I. Uvodno razmatranje

Svako ljudsko biće je znatiželjno i željno istraživanja novog i nepoznatog svijeta. Da je tome tako i da je ta znatiželja za novim svijetom oduvijek prisutna, svjedoči i poznata stara rimska uzrečica *putovati se mora, živjeti se ne mora*. Putovalo se očigledno od najranijih početaka ljudskog roda. Prvi putnici i istraživači bili su prastanovnici koji su se postepeno rasprostranjivali po Zemlji. Čovjek je oduvijek bio radoznao. Katkada je oprezno, a katkada odvažno išao do granice njemu poznate okolice. Oni odvažniji, riskirajući život, prelazili su i preko te granice. Neke ljude su u različitim prilikama neprijateljska plemena natjerala u neistražene ili čak nenastanjene krajeve. Kako je vrijeme odmicalo, čovjek je postepeno napredovao i naseljavao Zemlju.¹ Putovanja su se

¹ Shackleton, Edvard (2005), »Zašto čovjek istražuje«, u: Debenham, Frank, *Otkrića i istraživanja*, Split, Slobodna Dalmacija, str. 6.

odvijala tijekom cjelokupne ljudske povijesti, pa tako i u vrijeme Marka Pola. U to doba putovalo se i u Hrvatskoj,² Veneciji i Carigradu, bez obzira na mjesto njegova rođenja. Bilo je hrvatskih istraživača i poslije njega, a za ovu prigodu spominjem braću Seljan. Mirko Seljan o putovanjima kaže:

»Tko ga samo jednom okusi ne može mu se više nikada oteti. Ono mu se zavuču u nerve, prožme ga svega i postane sastavni dio njega samog, s njim organsko povezano. Odreći ga se značilo bi isto što i odreći se svoje ruke, noge i ma kog drugog dijela tijela.«³

Danas su se putovanja uglavnom pretvorila u turizam. U prilog tome ide i misao američkog filozofa Georgea Santyane: »U početku putujemo da izgubimo sebe a onda putujemo da se nađemo.«⁴

II. Životopis Marka Pola

Mjesto rođenja Marka Pola⁵ je arhivski neutvrđeno, ali pretpostavlja se da njegovi preci potječu iz Dalmacije. Postoje mnoge znanstvene rasprave⁶ na tu temu u kojima se kao rodno mjesto spominju Korčula, Venecija ili Carigrad.⁷ Markov otac Niccolo i stric Matteo krenuli su na put 1354. godine, u vrijeme kad je Niccolova supruga bila trudna. Marko Polo rođen je 1254. godine, a u petnaestoj godini života je prvi put vidio svog oca. Majka mu je već odavno bila mrtva.⁸ Stekao je

² O putovanjima u Hrvatskoj vidi: Ćoralić, Lovorka (1997), *Put, putnici, putovanja. Ceste i putovi u srednjovjekovnim hrvatskim zemljama*, Zagreb, AGM.

³ Maksinović, Borivoj (1954), »Pogovor«, u: Marco Polo, *Milion*, Zagreb, Mladost, str. 193–215, ovdje str. 193.

⁴ <http://www.angelfire.com/art2/kristina-tina/hr-antrop.htm>, pristup: 24. listopada 2010.

⁵ O prezimenu Pol ili Polo i obiteljskom grbu vidi više u: Pavešković, Nedo (1993), »Tajanstveni Marc Pol (tzv. Marko Polo)«, *Danica, hrvatski katolički kalendar* 112, str. 122–132, ovdje str. 126–127.

⁶ Isto, str. 125–126.

⁷ Rezultate istraživanja o Markovom porijeklu sumirao je u svojem članku Depolo, Vladimir (1995), »Porijeklo obitelji Polo i njezine veze s Korčulom«, u: *Marko Polo i istočni Jadran u 13. stoljeću: Zbornik radova znanstvenog skupa, Korčula 4.–7. listopada 1995.*, Zagreb, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, str. 89–96. O ovom problemu porijekla vidi također i u: Pavešković, Anđelko (Nedo) (1998), »Putopisac Marko Polo«, *Poljica* 23, str. 38–66. O njegovom porijeklu još je pisao i: Foretić, Vinko (1954), »Je li Marko Polo Korčulanin«, *Mogućnosti* 1, br. 10.

⁸ Najopširniji životopis Marka Pola na našem jeziku je prevedeno djelo: Forman, Werner; Burland, Cottie (1973), *Marko Polo*, Zagreb, Mladost.

obrazovanje uobičajeno za uglednika svoga vremena. Mnogo je naučio od klasičnih pisaca, razumio je tekst Biblije te poznao osnove teologije latinske crkve. Dobro se služio francuskim i talijanskim jezikom trgovine i bio vješt u vođenju poslovnih knjiga. Možemo zaključiti da je Marko Polo bio tipični mladić svog vremena.⁹ Njegov otac Niccolo i stric Matteo¹⁰ održavali su relativno žive trgovačke veze s Krimom te boravili oko 1260. godine u Carigradu. Tijekom jednog od svojih putovanja dospjeli su do grada Buhare gdje su se pridružili poslanstvu koje je perzijski kan Hulagu slao velikom kanu Mongolskog carstva, Kublaju. On ih je primio u svojoj novoj rezidenciji u gradu Khanbaliquu, današnjem Pekingu. Kad su se vraćali u Europu, Kublaj im je uručio molbu upućenu papi u kojoj ga moli da mu pošalje učene ljude koji će poučavati njegove narode. Braća Polo vratila su se u Europu 1269. godine i zaputila prema Mlecima gdje su se spremala na novo putovanje u Cathay, Kitaj u Kini.

Krajem 1271. godine krenula su na put brodom do sirijske obale, a zatim kopnenim putem do Ormuza. Sa sobom su povelili i Niccolova sina Marka. Papa, kome su predali poruku kana Kublaja, odredio je da im se priključe dva dominikanca, koji su se već vratili iz Armenije u Rim. Namjeravali su iz Ormuza morskim putem produžiti do Kine, ali ubrzo su odustali od te namjere. Odabrali su kopneni put koji ih je vodio preko Kermana, kroz predjel Khurasan do Balka, a zatim kroz Badakshan, uz gornji tok rijeke Amu-Dar'je do Pamirske visoravni. Odatle su se spustili na Kashgar, Yarkand i Khotan, a zatim produžili između Tibeta i Lop Nora do Tunhwanga. Prešavši pustinju Gobi i predio Tangut, koji su danas dijelovi provincije Kansu i Ningsia, stigli su početkom 1275. godine u rezidenciju kana Kublaja.

Daroviti Marko ubrzo je stekao naklonost velikog kana koji ga je zadržao uza se kao svog pouzdanika. Nakon što je upoznao jezike naroda Dalekog istoka, kan mu je povjeravao važne zadatke te je Marko Polo proveo u njegovoj službi punih 17 godina.¹¹ U različitim misijama proputovao je pokrajine Shansi, Shensi, Szechuan i Yunnan ili Karajang, kako su je nazivali Mongoli, sve do zemalja Mien (Burma) i Ciampa

⁹ Šarić, Goran (2004), *Marko Polo*, diplomski rad, Zagreb, str. 5.

¹⁰ Vidi o ovome i u: Đurić, Tomislav (1995), »Putovima Marka Pola«, *Hrvatski zemljopis* 2, br. 13, str. 19–22.

¹¹ O tome da je Marko Polo doista bio u Kini potvrđuje nam članak: Shusen, Qui (2001), »Je li Marko Polo došao u Kinu«, *Povijesni prilozi* 20, br. 20, str. 131–136.

(današnji Vijetnam), a putovao je i u staru prijestolnicu Karakorum. Neko je vrijeme bio namjesnikom kana u Kiangtuu (Yangchowu). Na putovanjima je s interesom promatrao zbivanja oko sebe i sve okolnosti koje bi mogle zanimati kana. U svojim izvještajima uspio je pružiti svestranu sliku o stanju i prilikama u različitim pokrajinama Carstva.

Nakon dugogodišnjeg boravka na dvoru kana Kublaja, Niccolo, Matteo i Marko Polo odlučili su vratiti se u domovinu. Godine 1292. napokon im se pružila prilika za povratak. Poslanstvo koje je pratilo mongolsku princezu, nevjestu perzijskog kana Arghuna, otplovalo je iste godine iz luke Zavton, vjerojatno današnji Tsinkiang, u Perziju. S istim poslanstvom dvor kana Kublaja napustili su i bogato obdareni mletački putnici. Na putu koji je vodio duž obala Indokine, Sumatre, Nikobara, Cevlona i Prednje Indije do Ormuza, pružila im se prilika upoznati i druge strane zemlje. Iz Ormuza su princezu otpratili do Tabriza te su se krajem 1295. godine preko Trabzona i Carigrada vratili u Mletke.

Dana 8. IX. 1298. godine Marko Polo bio je sudionikom pomorskog okršaja između mletačkih i genoveških brodova kod Korčule te je pao u genoveško zarobljeništvo.¹² U Genovi gdje je bio zarobljenikom do ljeta 1299. godine upoznao se s piscem Rustichellom iz Pise, kome je potanko ispričao svoje doživljaje na putovanjima po Aziji. Tako je nastao njegov čuveni putopis *Livre des merveilles du monde*,¹³ u originalu pisan na francuskom jeziku.

Marko Polo je bio prvi putnik koji je proputovao cijelu Aziju od zapada do krajnjeg istoka, prevalio preko 30 000 milja, od kojih barem jednu trećinu predjelima u koje dotad nije stupila noga Europljana. Podaci u njegovu putopisu svjedoče o sjajnom daru opažanja i oštrom rasuđivanju. Od njega i njegovih suputnika potječu prvi točniji geografski podaci o Aziji i podaci o ekonomskim, trgovačkim i kulturnim pri-

¹² Milat, Aljoša (1996), »Pomorska bitka između mletačke i genoveške flote kod Korčule 7. rujna 1298. godine«, u: *Marko Polo i istočni Jadran u 13. stoljeću: Zbornik radova znanstvenog skupa, Korčula 4.–7. listopada 1995.*, Zagreb, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, str. 109–115, vidi i u: Kljajo, Ivo (2004), »Marko Polo – 750. obljetnica rođenja«, *Meridijani* 11, br. 88, str. 26–35, ovdje str. 29.

¹³ O tome kako je nastala Markova knjiga, kasnije poznata pod naslovom *Milion*, naj-sustavnije je istraženo u knjizi: Simonetti, Antonio; Simonetti, Sandra (2001), *Kako je nastao Milijun; Million: an interaction of Marco Polo's nickname the arithmetic unit and the book*, Poreč, Sintel consulting. Na nastanak Markove knjige odnosi se poglavlje u ovoj knjizi pod naslovom: »*Milijun: Milijun* naslov knjige Marka Pola«, str. 36–61.

likama na Dalekom istoku. On prvi priča o sjajnom dvoru velikog kana u Khanbaliquu, o bogatstvima i prostranstvu Kine, o različitim narodima Dalekog istoka te opisuje Tibet, Burmu, Laos, Sijam, Vijetnam, Japan, kojeg on naziva Zippango, Javu, Sumatru, Nikobare i Andamane, Cevlon i Indiju. Spominje i daleke krajeve Sibira i arktičkih obala, priča o saonicama s pasjom spregom, o bijelim medvjedima i sobovima i daje prve pobliže podatke o Etiopskom carstvu i otoku Sokotri, o Zanzibaru i Madagaskaru. Podaci iz njegova putopisa poslužili su kao podloga za izradbu poznatog i u ono doba izvanredno točnog portolana iz 1375. godine, tzv. Katalanskog atlasa, a djelomično i za sastav Laurentinskog portolana iz 1351. godine. Putopis Marka Pola doživio je brojna izdanja na različitim jezicima. Od Marka Pola također doznajemo da u Kini postoji papirnati novac te da se tim papirom mogu kupovati najvrednije stvari, o materijalu koji se kopa iz zemlje, a iz kojeg se izrađuju vunena vlakna koja se ne mogu zapaliti (azbest). Tu su opisi kamenja (ugljen) koje gori bolje nego drvo, a ako se navečer zapali, vatra može trajati cijelu noć, te nekog izvora u Armeniji iz kojeg ne teče voda nego ulje koje nije za jelo već za vatru (nafta). Marko opisuje divovske i napredne gradove, velike trgovačke brodove i luke, silna bogatstva u zlatu i draguljima, jeftini porculan neusporedive ljepote, obilje svile, začina i drugih bogatstava.¹⁴

III. Naslijeđe Marka Pola

Marko Polo i tajanstveni svijet Dalekog istoka nepresušani su izvor postmodernističkih umjetnosti. Marko Polo tema je koja se ne javlja samo u književnosti, nego i u operi, drami, filmu. Povodom 700. godišnjice smrti Marka Pola 1995. godine, Gerhard Ledić¹⁵ održao je izlaganje na znanstvenom skupu u Korčuli. Autor navodi da prve zapise hrvatskih pisaca o Marku Polu nalazimo kod Frane Petrića u *Novoj sveopćoj filozofiji*. Pišući o nebeskim ravnicama, Petrić za Pola kaže sljedeće:

»Niti mogu pribjeći tomu da kažu kako se ne može vjerovati ni Marku Polu, ni Španjolcima, ni Poljacima, ni Paolu Ioviju, ni ostalima koji su pisali o tim

¹⁴ Kljajko, Ivo, »Marko Polo – 750. obljetnica rođenja«, str. 34.

¹⁵ Ledić, Gerhard (1996), »Zaboravljene stranice o Marku Polu, Polusu, Paulusu u hrvatskoj biografiji«, u: *Marko Polo i istočni Jadran u 13. stoljeću: Zbornik radova znanstvenog skupa, Korčula 4.–7. listopada 1995.*, Zagreb, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, str. 69–82.

ravnicama, jer su hotice ili omaškom lagali. Međutim, ako se dopusti (što se ne dopušta) da su ti slagali, ne laže sama priroda.«¹⁶

U tridesetoj knjizi, kojoj su tema gibanja oceana i Sredozemnog mora, Petrić spominje Treći otok kojeg je Marko Polo vidio, a pritom vjerojatno misli na Australiju:

»Treći je otok dosad nepoznato kopno, koje leži ispod Južnog stožera (ili pola), a budući je u njemu istočne obale Marcus Polus prvi od svih naših ljudi upoznao (‘nostratium hominum primus omnium cognouit...’) te stano-
vitu obavijest o tome prenio u spisima i potomcima, i kako je ono pod polom – može se nazvati Polarna zemlja (Policam), a jer je ispod Južnog pola – Antipolarna zemlja (Antipolicam).«¹⁷

O Marku Polu pisao je i Ivan Kukuljević Sakcinski koji je smatrao da je Polo Šibenčanin:

»Putujući parobrodom u Dalmaciju, sastao se je Stieglitz s učenim padovan-
skim profesorom sa Furlanetom, putujućim radi istraživanja nekih starina
u Dalmaciju, i s našim glasovitim Nikolom Tomaseom (Tommaseo), koj se
biaše u Šibenik, svoje i slavnoga Marka Pola rodište, posle višegodišnjeg
prognanstva povratio.«¹⁸

Istaknuo bih nekoliko primjera iz književnosti inspiriranih životom i djelom Marka Pola. Njegov život je u tolikoj mjeri ispunjen različitim značenjima za današnjeg postmodernog čovjeka te je bilo nemoguće da ne ostavi trag u suvremenoj književnosti. Književna ostvarenja inspirirana Markom Polom uglavnom se temelje na njegovom djelu *Milion*. Ovdje bih spomenuo Egmonta Colerusa i njegov roman *Marko Polo – roman dvaju svjetova*.¹⁹ Opisujući boravak i putovanje Marka Pola po Kini, Colerus je upečatljivo oslikao život u Kublajevom carstvu, koji je Europljanima onoga doba bio potpuno nepoznat. Suvremeni čitatelj upoznaje se s ljudima onoga vremena, dvorjanicima oko Velikog

¹⁶ Franciscus Patricius, *Nova de universis philosophia* / Frane Petrić, *Nova sveopća filozofija*, dvojezično izdanje. Priredio i pogovor napisao Vladimir Filipović. Prijevod s latinskog Tomislav Ladan (Panaugia, Panarchia, Pampsychia, Pancosmia XII, XIII, XIV, XXIII–XXXII) i Serafin Hrkač (Pancosmia, I–XI, XV–XXII), Zagreb, Sveučilišna naklada Liber, 1979. Ovdje: Pancosmia XXVI, f. r. 132.

¹⁷ Petrić, Frane, *Pancosmia*, XXX, f. v. 145.

¹⁸ Kukuljević Sakcinski, Ivan (1845), »Istra i Dalmacija. Pisma i uspomene od Henrika Stieglitza. U Stutgardu i Tubingi 1845.«, *Danica horvatska, slavonska i dalmatinska* 11, br. 26, str. 101–104, na str. 103.

¹⁹ Colerus, Egmont (1957), *Marco Polo – roman dvaju svjetova*, Zagreb, Kultura.

Kana, ministrima i mandarinima, misionarima i taoističkim redovnicima, književnicima i astrolozima, prikazanim vrlo plastično i s mnogo kreativne snage. Colerus je uspio uobličiti u književni artefakt sva proturječja koja su razdirala dušu oštroumnog putnika i nijansirano prikazati mnoštvo likova.²⁰ Završavajući svoj prikaz ovog romana o Marku Polu, Filippi ističe:

»Marko Polo je u potrazi za svijetom bogatstva i moći koje je tražio izvan svoje domovine uočio moć razlike, koja mu je omogućila da romansira proživljeno iskustvo. Njegov svjetovni život bliži se kraju, ali ga pismo, Knjiga svojim tragom i nadomjestkom produžava u vječnost.«²¹

Dok je Colerusov roman pitka priča, roman *Putnik* Garija Jenningsa je postmodernistički roman u kojem on koristi glavne formule uspjeha – seks, nasilje, napetost. Modernom čitatelju želi dočarati sjajne pejzaže, egzotičnu erotiku, urote, bitke, užasna mučenja, jednom riječju, opijenost čula na svakom koraku.²² Filippi zaključuje da je

»Jennings svojim romanom *Putnik* Marka Pola učinio božanstvenom osobom zbog toga što je razbio granicu između stvarnog i izmišljenog, između povijesti i književnosti, između autora i književnog junaka, kao i između pisca i čitaoca. Svi oni plove u moru postmodernog pisma, a njihovoj plovidbi nema kraja. Njezina je svrha u njoj samoj.«²³

Filipi u svojem radu navodi još dva književna djela koja se referiraju na Marka Pola, politički triler Marilyn Sharp *Majstorski udarac* i postmodernistički roman Paula Griffithsa *Ja i Marko Polo*.

²⁰ Filippi, Živan (1995), »Marko Polo u književnim djelima«, *Dubrovnik* 6, br. 4, str. 31–48, ovdje str. 34–35.

²¹ Isto, str. 41.

²² Isto, str. 42.

²³ Isto, str. 45.

IV. Prijedlog pripreme nastavnog sata

PRIPREMA NASTAVNOG SATA		Povijest – 2. r.
		Datum:
<i>Nastavna- cjelina – tema:</i> Novi vijek		Redni broj sata:
<i>Nastavna jedinica:</i> Velika geografska otkrića		Vrijeme obrade: 1 nastavni sat
ZADATCI NASTAVNE JEDINICE		
OBRAZOVNI CILJEVI: Stjecanje znanja o novootkrivenim zemljama i njihovoj kulturi	OBRAZOVNA POSTIGNUĆA: Razvijanje tolerancije prema drugim civilizacijama i kulturama	KORELACIJE: Geografija
NASTAVNA SREDSTVA I POMAGALA	MATERIJALI U NASTAVI	PLAN PLOČE
NS: udžbenik, atlas, radna bilježnica NP: grafoskop, projektor, prijenosno računalo	Prozirnica s bilješkama i karta	MARKO POLO – 1254. godine rođen na Korčuli, u Veneciji ili Carigradu; – djetinjstvo provodi u Veneciji gdje stječe klasičnu naobrazbu; – 1261. polazi na put s ocem i stricem; – Marko Polo, njegov otac i stric, putovali su morem do sirijske obale, a kopnenim putem od Ormuza, preko Kermana do Balka, pa uz gornji tok Amu-Darje do Pamirske visoravni; – nastavili su put između Tibeta i Lop Nora, prešli Gobi; – 1275. godine stigli kanu Kublaju. Marko je ostao u njegovoj službi 17 godina te proputovao mnoge krajeve Dalekog istoka; – 1292. godine, kad je poslanstvo pratilo mongolsku princezu kao nevjestu perzijskom kanu Arghunu, ukazala se prilika za povratak. Putovali su i morem uz obalu Indokine, Sumatre, Nikobara, Cejlona i Prednje Indije do Ormuza, a otpravivši princezu do Tabriza, preko Trabzona i Carigrada; – 1295. godine vratili su se u Veneciju; – 1298. godine Marko Polo bio je sudionikom sukoba između mletačkih i genoveških brodova kod Korčule, gdje je i zarobljen. U zarobljeništvu je ispričao svoje doživljaje s putovanja prijatelju Rusticellu iz Pise, a kasnije ih i zapisao u svom djelu <i>Milion</i> ; – umro je 1324. godine.
VRSTA SATA: ponavljanje i provjera gradiva		
NASTAVNE METODE: metoda razgovora, metoda izlaganja, metoda rada na karti, metoda analize izvora		
OBLICI RADA: samostalni, frontalni		

PRIJEDLOG TIJEKA NASTAVNOG SATA (ARTIKULACIJA NASTAVNOG SATA)

UVOD

Motivacijska pitanja učenicima: Putujete li? Što mislite otkad ljudi putuju? Koji su motivi za njihovo putovanje? Naglasiti učenicima da postoje dva osnovna uzroka putovanja: a) ekonomski, b) ljudska znatiželja. Jeste li čuli za nekog istraživača, putnika?

MOTIVACIJA

Pokazati učenicima jednu papirnatu novčanicu i pitati ih znaju li tko je prvi koristio papirnatu novac i tko ga je donio u Europu. Ako ne znaju, reći im da su Kinezi prvi koristili novac, a Marko Polo ga je prvi donio u Europu.

NAJAVA TEME

Velika geografska otkrića. Ova nastavna jedinica može se obraditi u sklopu ove nastavne teme. Ostale istraživače učenici mogu obraditi iz udžbenika, a Marko Polo se uzima kao paradigma. Za darovitije učenike ovo može biti samostalni nastavni sat.

OBRADBA

U uvodnom dijelu sata nastavnik ispriča životopis Marka Pola, a učenici zapisuju natuknice koje će biti prikazane prezentacijom, na ploči ili prozirnici (vidi shemu ploče):

O pokrajini Caragia

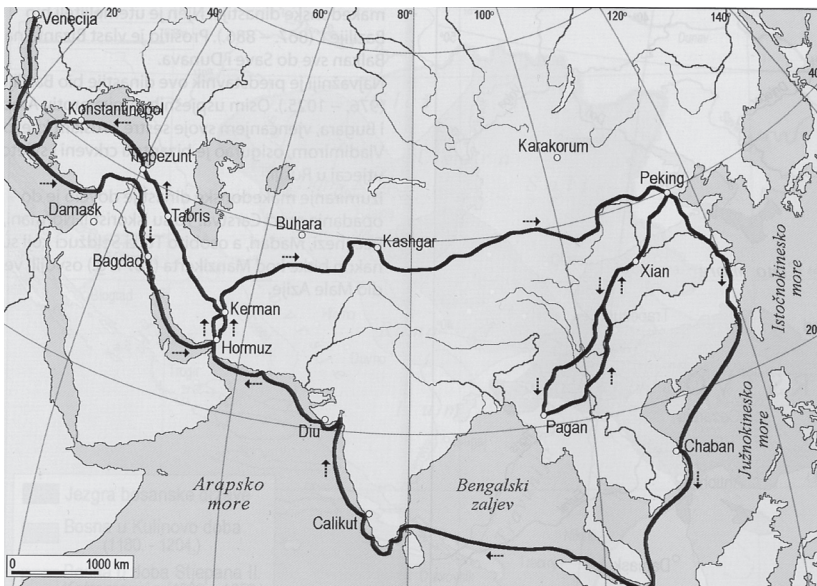
Kada čovjek prijeđe ovu rijeku, ulazi u pokrajinu Caragia. (Caragia je antičko ime pokrajine koje su joj nadjenuli urođenici iz plemena Kariena. Sačuvali su ga muslimanski pisci u pokrajini Yun-anu. Prijestolnica Jaci odgovara današnjem Yun-nan fuu koji se nalazi na jednom velikom jezeru.) To je vrlo velika zemlja i u njoj ima sedam kraljevstava. Ona se nalazi na zapadu. Stanovnici su joj idolopoklonici; pod velikim su kanom. Kralj zemlje, bogat, moćan i hrabar čovjek, koji vlada pravedno u svojoj zemlji, sin je velikoga kana. Kada čovjek prijeđe preko spomenute rijeke te putuje šest dana, nailazi na mnoge gradove i utvrđena mjesta. Tu se uzgajaju vrlo dobri konji; stanovništvo živi od stoke i zemlje. Stanovnici govore posebnim govorom, koji se veoma teško razumije. Pri kraju ovih šest dana dolazi se do glavnoga grada, Jaci zvanog, prijestolnice kraljevstva; taj je grad vrlo otmjen, a u njemu ima trgovaca i obrtnika. Stanovnici su raznih vjera: muhamedanci, idolopoklonici te kršćani nestorijanci. U zemlji ima dosta žita i riže, ali je kraj veoma nezdrav. Zbog toga jedu rižu, a od riže i mirodija prave i vino, koje je vrlo bistro i dobro te

opija kao vino. Mjesto novca upotrebljavaju bijeli porculan, koji se nalazi u moru, a od kojega prave i zdjele. Osamdeset porculana su isto što i jedan srebrnjak, a vrijednosti dva krupnija venecijanca, a osam srebrnjaka vrijede kao jedan saggio finog zlata. U zemlji ima mnogo solana, iz kojih se vadi i prerađuje mnogo soli, kojom se snabdijeva cijela zemlja. Od te soli kralj dobiva veliki prihod. Tamo se ne vodi računa ako netko živi s tuđom ženom, ako je to samo ženina volja. Ovdje postoji jedno jezero s opsegom od najmanje sto milja. U njemu ima mnogo ribe, raznih vrsta, najbolje na svijetu. Stanovnici jedu sirovo meso svih životinja. Siro-masi idu na klaonicu i kada se raspori ovan ili vol i iz tijela im se izvadi utroba, oni je stavljaju u umak od bijeloga luka i to jedu; a tako rade i s drugim mesom. I plemići ga jedu prijesna, ali vrlo sitno isjeckana. Zatim ga stavljaju u umak s dosta začina i to jedu, kao što mi jedemo kuhano. Pričat ću vam još o ovoj istoj pokrajini Caragia.

Učenicima se ovaj tekst može umnožiti ili pročitati.

Pitanja: Što jedu i piju stanovnici opisanog područja i možete li zaključiti o kojem kraju zemlje se radi? Koje su vjere stanovnici opisanog područja, objasniti svaku od vjera. Koji je glavni izvor prihoda ovdje opisanog stanovništva?

Neka se projicira ovaj zemljovid. Neka se učenicima zada da ga pažljivo promotre. Nekoliko učenika neka opiše putovanje Marka Pola s obzirom na mjesta kojima je putovao pridajući im današnje geografsko nazivlje.

V. Zaključak

Marko Polo bio je svjetski putnik i istraživač. U radu sam želio istaknuti njegov doprinos europskoj civilizaciji koji je višestruk. Marko Polo je otkrio nove zemljopisne prostore i opisao način života Europljanima dotad nepoznatih naroda. Želio sam naglasiti činjenicu da su na temelju njegova djela *Milion* nastala mnoga umjetnička djela, kako književna tako i filmska. Marko Polo može poslužiti kao uzor kod proučavanja drugih putnika-istraživača, no svakako bismo ga trebali smatrati pretečom velikih putnika koji su također otkrili nove narode i kontinente. Marko Polo je jedan od prvih etnografa i geografa u Europi.

Literatura

- Colerus, Egmont (1957), *Marco Polo – roman dvaju svjetova*, Zagreb, Kultura.
- Depolo, Vladimir (1996), »Porijeklo obitelji Polo i njezine veze s Korčulom«, u: *Marko Polo i istočni Jadran u 13. stoljeću: Zbornik radova znanstvenog skupa, Korčula 4.–7. listopada 1995.*, Zagreb, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, str. 89–96.
- Ćoralčić, Lovorka (1997), *Put, putnici, putovanja. Ceste i putovi u srednjovjekovnim hrvatskim zemljama*, Zagreb, AGM.
- Đurić, Tomislav (1995), »Putovima Marka Pola«, *Hrvatski zemljopis*, god. 2, br. 13, str. 19–22.
- Filippi, Živan (1995), »Marko Polo u književnim djelima«, *Dubrovnik*, god. 6, br. 4, str. 31–48.
- Foretić, Vinko (1954), »Je li Marko Polo Korčulanin«, *Mogućnosti*, god.1, br. 10.
- Forman, Werner; Burland, Cottie (1973), *Marko Polo*, Zagreb, Mladost.
- Kljajo, Ivo (2004), »Marko Polo – 750. obljetnica rođenja«, *Meridijani*, god. 11, br. 88, str. 26–35.
- Kukuljević Sakseinski, Ivan (1845), »Istra i Dalmacija. Pisma i uspomene od Henrika Stieglitza. U Stutgardu i Tubingi 1845.«, *Danica horvatska, slavonska i dalmatinska*, god. 11, br. 26, str. 101–04.
- Ledić, Gerhard (1996), »Zaboravljene stranice o Marko Polu, Polusu, Paulusu u hrvatskoj biografiji«, u: *Marko Polo i istočni Jadran u 13. stoljeću: Zbornik radova znanstvenog skupa, Korčula 4.–7. listopada 1995.*, Zagreb, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, str. 69–82.
- Milat, Aljoša (1996), »Pomorska bitka između mletačke i genoveške flote kod Korčule 7. rujna 1298. godine«, u: *Marko Polo i istočni Jadran u 13. stoljeću: Zbornik radova znanstvenog skupa, Korčula 4.–7. listopada 1995.*, Zagreb, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, str. 109–115.

- Maksinović, Borivoj (1954), »Pogovor«, u: Marco Polo, *Milion*, Zagreb, Mladost, str. 193–215.
- Patricius, Franciscus (1979), *Nova de universis philosophia* / Frane Petrić, *Nova sveopća filozofija*, dvojezično izdanje. Priredio i pogovor napisao Vladimir Filipović. Prijevod s latinskog Tomislav Ladan (Panaugia, Panarchia, Pampsychia, Pancosmia XII, XIII, XIV, XXIII–XXXII) i Serafin Hrkač (Pancosmia, I–XI, XV–XXII), Zagreb, Sveučilišna naklada Liber.
- Polo, Marco (1954), *Milion*, Zagreb, Mladost.
- Pavešković, Nedo (1993), »Tajanstveni Marc Pol (tzv. Marko Polo)«, *Danica, hrvatski katolički kalendar*, god. 112, str. 122–132.
- Pavešković, Anđelko (Nedo) (1998), »Putopisac Marko Polo«, *Poljica*, god. 23, br. 23, str. 38–66.
- Shackleton, Edvard (2005), »Zašto čovjek istražuje«, u: Frank Debenham, *Otkrića i istraživanja*, Split, Slobodna Dalmacija.
- Shusen, Qui (2001), »Je li Marko Polo došao u Kinu«, *Povijesni prilozi*, god. 20, br. 20, str. 131–136.
- Simonetti, Antonio; Simonetti, Sandra (2001), *Kako je nastao Milijun; Million: An Interaction of Marco Polo's Nickname. The Arithmetic Unit and the Book*, Poreč, Sintel consulting.
- Šarić, Goran (2004), *Marko Polo*, diplomski rad, <http://www.angelfire.com/art2/kristina-tina/hr-antrop.htm>, pristup: 24. listopada 2010.

MARCO POLO – THE WORLD TRAVELER

Ivan Peklić

In this article I wish to present the life and work of Marco Polo and also to suggest one way of preparation of teaching unit on Marco Polo. Introductory part tries to answer the question why people travel? The importance of traveling in human history, from the time of Paleolithic till the modern times, is highlighted. Second part of the article presents life and voyages of Marco Polo. Third part sketches those literary and artistic works which were inspired by either Marco Polo's life or his book The Million. Fourth part gives suggestion on preparation of teaching unit in class which could be done independently or in a framework of teaching unit "Great geographical discoveries".

Key words: *Marco Polo, The Million, travels, Kublai Khan, China*